

Skolen kan bli mobbefri

Enhver elevgruppe og skole kan gjøres tilnærmet fri for mobbing. Med målrettet og vedvarende arbeid er det mulig å sikre at ingen elever er utsatt for trakassering og negativitet jevnlig og over tid, og at elever som mobber ikke får det handlingsrommet de trenger for å kunne mobbe. Likevel opplever nær 70.000 elever mobbing flere ganger i måneden, hvorav 40.000 blir mobbet hver uke. Hvordan kan det ha seg?

Skal skolen lykkes i arbeidet mot mobbing, må den ha kunnskap og handlingskompetanse på tre områder; hvordan avdekke mobbing, hvordan stoppe mobbing og hvordan arbeide forebyggende mot mobbing. På alle tre områdene finnes gode tilnærminger og effektiv metode. Mens det er store variasjoner med hensyn til kunnskap og innsats mellom skoler og mellom lærere, er det en begrensning som kan synes større for den enkelte lærer; at man står alene i det uoversiktlige landskapet som heter mobbing.

Den største mangelen i mobbearbeidet er fraværet av gode nok systemer som ser skolen og dens medarbeidere som et hele. Som en hovedregel bør det aldri være opp til, eller avhengig av den enkelte voksne alene, å skulle avdekke, stoppe eller komme i forkant av mobbing i skolen.

Lærere er forskjellige på alle vis. Godt systemarbeid bidrar til å skape en mer enhetlig voksengruppe ved at det

- inkluderer og fanger opp alle voksne som jobber i skolen
- definerer felles strategier og føringer for de voksne
- legger til rette for at læreren kan få gjort en god nok jobb

Utvikling av gode systemer i skolen bidrar også til å sikre forutsigbarhet, langsiktighet og kvalitet i arbeidet som blir gjort, samtidig som man i større grad kommer i forkant av problemer. Godt systemarbeid tar dessuten høyde for helheten i skolen, ved at innsatsområdene og mangfoldet i alt som skal gjøres, ikke blir mer omfattende enn at lærerne har mulighet til å gjøre jobben godt nok. Alt er ikke like viktig i skolen. Systemarbeid danner plattformen for den gode skolen, og på enhver skole bør systemarbeid ligge i bunn.

For å nå frem i kampen mot mobbing, må skolen jobbe systemisk på minst fire områder.

Etablering av felles ledelse.

Dette innebærer utvikling og konkretisering av felles forståelse, tilnærming og innsats på en rekke områder.

- Hva skal gjelde av forventninger, normer, standarder og rutiner?
- Hvordan avdekke, endre og komme i forkant av negative forhold i elevgruppa?
- Hvordan sikre gjennomsiktighet blant de voksne og bygge gode relasjoner til den enkelte elev?
- Hvilke strategier må til for å få grep om utfordrende elever eller stoppe mobbing?

Etablering av felles ledelse er ikke gjort i en håndvending, men krever prosess og innsikt som både tar tid, krefter og fokus. Arbeidet bør imidlertid initieres og støttes av skoleledelsen som både ser og forstår hva som trengs for å få det til.

Aktivt søke innsikt i elevgruppa.

Mens lærere som regel, og etter beste evne, griper fatt i mobbing som blir oppdaget, så forblir mye uoppdaget. Innsikt i skjult negativ atferd og i hvordan elever har det, er absolutt nødvendig for å få bukt med mobbing. Det krever aktiv og regelmessig kartlegging. I en hektisk arbeidshverdag finnes det gode tilnærminger som både muliggjør aktiv kartlegging og sikrer fortløpende innsikt.

Organisering av skolen.

Mange lærere opplever stress og tilkortkomning i en hverdag hvor mye skjer i et rasende tempo, og hvor spisepauser, informasjonsutveksling, arbeid med elevkonflikter, og forberedelser av neste undervisningsøkt kan gå over i hverandre. Noen lærere beskriver hverdagen som "sammentrykt", uten rom for refleksjon eller utpust. En "saktere" hverdag med pusterom er mulig å få til gjennom organisering og aktiv prioritering. Det vil gi lærere mer tid og mulighet til å avdekke, gripe fatt i, informere, vedlikeholde og holde fokus, på arbeidet med mobbing og elevers trivsel og trygghet.

Elever kan ha et alt for stort handlingsrom til å ødelegge, mobbe eller på annet vis gjøre hverdagen utrygg for andre. Økt voksentilstedeværelse og/ eller endring i organisering kan snevre inn dette handlingsrommet. Ingen elev har uansett grunn rett til å ødelegge eller gjøre hverdagen utrygg for andre.

Aktiv skoleledelse.

Aktiv og målrettet skoleledelse er en hovedingrediens for å lykkes i mobbearbeidet. Skoleledelsen er en naturlig koordinator i alt arbeid mot mobbing på en skole. Lærere har informasjonsplikt oppover i systemet, og ledelsen vil alltid være hovedansvarlig for at mobbingen opphører. Enhver skoleledelse bør ha rutiner og strategier for å få tilstrekkelig innsikt i alt av mobbing på skolen.

Rekruttering av egnede kontaktlærere, og annet personell kan være en utfordring. Riktig person på riktig plass er et lederansvar, men ikke alltid like lett å få til. Skoleleder er også hovedansvarlig for systemarbeidet i skolen, og for at ansatte har mulighet og rom til å gjøre dette arbeidet godt nok. Det krever klare prioriteringer og aktiv tilrettelegging fra ledelsens side, samt innsyn i arbeidet som gjøres. Om skolen mangler kunnskap om systemarbeid, er det skoleledelsens ansvar å føre dette inn i skolen.

Dersom en skole mener alvor i arbeidet mot mobbing, og ønsker å stille seg bak utsagnet "enhver elev som blir mobbet, er en for mye", har den ingen annen vei å gå enn å legge til rette for, og prioritere systemarbeid. Vedvarende mobbing finner grobunn der voksne verken er godt nok samsnakket og organisert, eller har fellesstrategier for å avdekke mobbing, stoppe den eller handle i forkant slik at mobbing ikke oppstår.